

Исторически паметници свидетелстват за голямата роля на Сасанидска Персия в утвърждаването на тази тенденция в музикалния живот на ислямския свят. По време на управлението на *Husrau II. Parviz* (590-628) са създадени прочутите релефи *Taq-i Bustan* (около 600 г. от н.е.), които документират музиката в двора на Сасанидите. В горната част на релефа, където е изобразен царят на лов за елени, се вижда царски военен оркестър, в който присъства зурна. В сцена на царски пир върху сребърен кръг от VIII век е изобразен сасанидски владетел с музиканти, единият от които е седнал с кръстосани крака и свири на инструмент подобен на зурна [Farmer, 1966:14-15, 22-23].

В следсасанидската епоха зурната продължава да е често срещан музикален инструмент в художествени изображения. Върху сребърна кана, датирана вероятно към VIII-IX век, са нарисувани ирански музикални инструменти, един от които е зурна. Изображението може да се свърже с изложението на *Ibn Hurdadbih* върху използването на тръстиката при правенето на персийски духови инструменти. Според него персите са изобретили зурната, наричана “празнична свирка” [Farmer, 1966:24-25].

През същия период (VIII-IX век) зурната присъства и върху паметници на арабското изкуство. Рисунка от Йордания, отнесена към първата половина на VIII век, изобразява редом с растителни и животински мотиви човек, свирещ на зурна [Farmer, 1966:32-33].

Завладяването на Средна Азия от арабите води до широко разпространение на музикалните инструменти, битували от векове по тези земи в територията на халифата, включително и в Пиринейския полуостров. Един от тези инструменти е *сурнай*, наричан от арабите *мизмар*, а посочената тенденция се илюстрира от паметници като Сирийските фрески от първата половина на VIII век, с изображения на *уд* и *сурнай* във форми, типични за по-старите паметници от Средна Азия и Иран. Твърди се, че зурната е един от инструментите, които принадлежат на средноазиатската музикална култура от ранното Средновековие, вероятно наследен от епохата на средноазиатската античност и илюстриращ характерното за местните традиции взаимодействие между музикалните култури на персоезичните и тюркоезичните народи, града и номадската степ [Вызго, 1980:66-69].

По повод изображение на танцьорки и свирачи върху детайли от глинени съдове от Египет (X-XI век), Фармър цитира персийския пътешественик *Nasir-i Husrau*, който посетил Египет около 1060 г. по време на управлението на *Al-Mustansir* – владетел, за когото се казва, че е изоставил религията заради музиката. Персийският пътешественик чул дворцовата военна музика и разпознал в нея три ирански музикални инструменти – зурна (*surna*), голям тъпан (*duhul*) и тимпани (*kus*) [Farmer, 1966:48].

“Макамът на Харири”, багдадски ръкопис с миниатюри от 1237 г. свидетелства, че не само султани и халифи, но и емири през XIII век притежавали собствени дворцови музикални ансамбли, които били един от белезите на техния владетелски и воински сан. Сред главните духови инструменти, използвани в дворцовите и военни музикални ансамбли е и зурната (*zamr, surna*). Източниците правят разлика между арабския духов инструмент *замр* и зурната, като се изтъква, че последната позволява тонов обем в две октави [Farmer, 1966:38, 76, 116].

Зурна и *мизмар* се споменават като част от инструментариума на култовата музика на арабския Изток – монументалният култов ритуал с първостепенна роля на музиката